

در فضیلت به راه بادیه نرفتن

حسین نورانی نژاد

یکی از وضعیت‌های آچمز در گفت‌وگویی بسیاری از ما ایرانیان این است که برابرمان بیتی شعر یا ضرب‌المثلی گذاشته شود. در این حالت گویی حجت تمام است و بحث خاتمه می‌یابد. یکی از این حجت‌های تابو شده که مکرر مورد استفاده قرار می‌گیرد، مصراعی از سعدی است که می‌گوید: «به راه بادیه رفتن به از نشستن باطل»، زیرا آب این عبارت را زدن در شرایطی که فضای سیاسی کشور به خصوص در بین اصلاح‌طلبان دچار عارضه رخوت و کم‌کاری است، شاید چندان خوش سلیقگی نباشد، اما اگر بدانیم که یکی از دلایل این وضعیت، عملگرایی و عمل‌زدگی افراطی در سال‌های گذشته از سوی بخشی از صادق‌ترین نیروها بوده و تکرار آن ممکن است باز هم رمق بیشتری از اصلاحات را بگیرد، تا حدی موجه می‌شود. موبایلی را در نظر بگیرید که شارژ چندان ندارد و فعلاً شارژی هم در دسترس نیست. در این وضعیت اولین کاری که می‌کنیم قطع اینترنت گوشی و فعال کردن آن در شرایطی است که واقعا کار مهم و به دردبخوری در اینترنت داشته باشیم. کار سیاسی هم گاهی شبیه این وضعیت است. یعنی فکر نکنیم که ما تلاشمان را می‌کنیم، شد شد، نشد نشد، بلکه صرف بیهوده و حساب نشده سرمایه‌ها و انرژی‌ها، کار را برای آینده سخت و سخت‌تر می‌کند. به عبارت روشن‌تر، در شرایط بحران دستاورد، سخت‌گیری و دقت در انتخاب کنش‌هایی که مستلزم نتیجه‌گرایی هستند، بسیار ضروری است. نمی‌توان با اراده‌گرایی محض، بی‌توجه به مقدراتی که شامل افکار عمومی و نیز وضعیت روانی جامعه هم می‌شود، کنش‌هایی بی‌حاصل را بر جبهه اصلاحات بار کرد، با این عنوان که بهتر از بی‌عملی است. خیر، گاهی ظاهر بی‌عملی از یک نیروی معمولاً فعال، نوعی کنشگری است. گاهی برای رسیدن باید مکث کرد و ایستاد و البته بدیهی است که این انتخابی تاکتیکی است و نه یک استراتژی ثابت و همیشگی و تا زمانی اعتبار دارد که بتوانی کار اندکی کنی ولی به آن اندک رضایت ندهی و بیش از آن را بطلی و برای آن ستیزی از جنس سکوت یا تماشا داشته باشی. این هم نوعی مواجهه صادقانه با سیاست است. عملی در حد مقدرات و امکان پاسخگویی نسبت به نتایج آن جبهه اصلاحاتی که امروز با کمبود کنش و عمل سیاسی خلاقانه مواجه است، در برهه‌ای طولانی و با فرض همیشگی بودن پایگاه اجتماعی خود و نیز یکی

فرض کردن پایگاه اجتماعی با پایگاه رای که به خصوص در بدنه اصلاحات، دو مقوله جدا از هم هستند، دچار افراط در عملگرایی و ازدیاد رفتار، به خصوص در کنشهای انتخاباتی بوده است. بخشی از تقصیر کاهش عیار رقابت و معنای انتخابات در سالهای گذشته نیز ناشی از همین رویکرد به راه بادیه رفتن برخی دوستان بوده است که به مخالفان این ظرفیت سیاسی و قانونی، «امکان» بیشتری بخشیده است. در حالی که وظیفه اصلاح طلبی، بادیه زدایی از فضای سیاسی و اجتماعی و معنابخشی به آنهاست. بادیه زدایی هم لزوماً با به راه بادیه رفتن به دست نمی‌آید.

منبع: روزنامه اعتماد 14 تیرماه 1401 خورشیدی